

ANA TEMA¹

34/35. Madde

Doğrudan mağdur öldüğünde temsilcilerin bir davayı Mahkeme'ye taşıma/takip etme hakkı

(Son güncelleme: 28/01/2021)

Giriş

Bir derneğin ölmüş bir mağdur adına hareket etmek için yazılı bir izni olmadığında Mahkeme, derneğin hâlâ fiili temsilci olarak kabul edilebileceği istisnai koşulların mevcut olup olmadığını değerlendirecektir. Eğer böyle bir durum söz konusu değil ise başvuru Sözleşme hükümlerinin kişi yönünden uygulanabilirliğine ters olduğu için kabul edilemez sayılacaktır.

Mevcut içtihattan çıkarılan ilkeler

- Başvuru bizzat mağdurlar tarafından yapılmadığında Mahkeme Tüzüğü'nün 45 § 3. Maddesi prensip olarak kişi adına hareket etmeye izin veren yazılı ve usulüne göre imzalanmış bir belgenin beyan edilmesini gerektirir (*Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu /Romanya* [BD], 2014, § 102).
- İstisnai durumlarda ve ağır nitelikli iddialarla ilgili davalarda, mağdurun söz konusu başvuru Sözleşme kapsamında yapılmadan önce ölmüş olmasına rağmen, dernekler vekalet olmadan mağdurları temsil edebilirler. Aksi yönde bir karar, bir davalı Devletin Sözleşme kapsamında hesap vermektan kaçabilme riskiyle birlikte, Sözleşme'ye yönelik bu ağır ihlal iddialarının uluslararası düzeyde incelenmesinin engellenmesi anlamına gelecektir (*Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu /Romanya* [BD], 2014, § 112; *Association for the Defence of Human Rights in Romania – Helsinki Committee on behalf of Ionel Garcea /Romanya*, 2015, § 42; ilgili değişiklikler gözetilerek bkz., *Kondrulin /Rusya*, 2016, § 31). Bu tür örneklerde dernek ölen mağdurun fiili temsilcisi olarak kabul edilmiştir (örneğin bkz., *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu /Romanya* [BD], 2014, § 114).
- Bu ilkelerin, doğrudan mağdurun başvuru yaptıktan sonra öldüğü ve bir derneğin başvuruyu takip ettiği davalara da uygulanması düşünülmüştür (*Kondrulin /Rusya*, 2016, §§ 31-34).
- Mahkeme dernekler tarafında açılan/takip edilen şu şikayetleri kabul edilebilir bulmuştur:
 - **2. Madde** (*Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu /Romanya* [BD], 2014; ve *Association for the Defence of Human Rights in Romania – Helsinki Committee on behalf of Ionel Garcea /Romanya*, 2015);
 - **3. Madde** (*Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu /Romanya* [BD], 2014; *Association for the Defence of Human Rights in Romania – Helsinki Committee on behalf of Ionel Garcea /Romanya*, 2015; *Kondrulin /Rusya*, 2016; *Association Innocence en Danger and Association Enfance et Partage / Fransa*, 2020, §§ 119-32 ve 134);
 - **2 veya 3. Maddelerle bağlantılı olarak 13. Madde** (*Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu /Romanya* [BD], 2014; *Association for the Defence of Human Rights in Romania – Helsinki Committee on behalf of Ionel Garcea /Romanya*, 2015; *Association*

¹ Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Mahkeme'yi bağlamaz.

Innocence en Danger and Association Enfance et Partage /Fransa, 2020, §§ 119-132 ve 134); ve

- **34. Madde** (*Kondrulin /Rusya*, 2016).

- Mahkeme bir derneğin fiili temsilci statüsünün olup olmaması gerektiğini değerlendirirken şu "istisnai koşulları" hesaba katmıştır: mağdurun savunmasızlığı ve hayatta iken şikayette bulunamayacak durumda olması; Mahkeme'ye taşınan iddiaların ağırlığı; bilinen varislerin ya da Mahkeme'ye başvuru yapabilecek yasal temsilcilerin olmaması; dernek ile mağdurun ölmeden önceki teması ve ölümden sonra derneğin yerel yargılamaya dahil olması ve derneğin resmi statüsüne yerel yetkili makamların karşı çıkıp çıkmadığı (*Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu /Romanya* [BD], 2014, §§ 104-114; *Association for the Defence of Human Rights in Romania – Helsinki Committee on behalf of Ionel Garcea /Romanya*, 2015, §§ 43-45; *Bulgarian Helsinki Committee /Bulgaristan* (k.k.), 2016, §§ 51-59; *Kondrulin /Rusya*, 2016, §§ 32-33; *Association Innocence en Danger and Association Enfance et Partage /Fransa*, 2020, §§ 119-132). Mağdurun hayattayken şikâyette bulunabilecek durumda olması öldükten sonra vekaletname olmadan temsil edilmesini dışlamaz (*Association for the Defence of Human Rights in Romania – Helsinki Committee on behalf of Ionel Garcea /Romanya*, 2015, § 45).
- Bununla birlikte mağdurun bilinen varislerinin ya da yasal temsilcilerinin olması Mahkeme'nin başvuran derneklere aile ortamında ölen bir çocuk adına hareket etme hakkı tanınmasını imkânsız hale getirmez (ebeveynlerinin elinde gördüğü kötü muamele sonucunda ölen bir çocuğu temsil eden çocuk koruma dernekleriyle ilgili olarak, *Association Innocence en Danger ve Association Enfance et Partage /Fransa*, 2020, §§ 125-129).
- Mahkeme *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu /Romanya* [BD], 2014, kararında belirlenen yukarıdaki kriterleri bir sivil toplum kuruluşunun zihinsel engelli bir çocuğun fiili temsilcisi olarak hareket etme hakkının tanınıp tanınmayacağını belirlemek için de kullandı (*L.R. /Kuzey Makedonya*, 2020, §§ 46-54, bu davada Mahkeme başka şeylerin yanı sıra çocuğun doğumda terk edilmesinin, ebeveynlerinin de zihinsel engelli olmasının ve yasal vasisinin çocuğun menfaatlerini koruyamamasının söz konusu olduğu mevcut koşullarda derneğin başvuru yapma hakkını tanımıştır).

Önemli örnekler

1. Vekaletname olmadan ölmüş bir kurbanı temsil etmesine izin verilen dernek

- *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu /Romanya* [BD], 2014, §§ 104-114, ve 156 (Mahkeme 2, 3 ve 13. Maddeler kapsamındaki şikayetleri kabul edilebilir buldu. Mahkeme 5, 8 ve 14. Maddeler kapsamındaki şikayetlerin kabul edilebilirliğini ve esasını düşünmenin gerekli olmadığına karar verdi);
- *Association for the Defence of Human Rights in Romania – Helsinki Committee on behalf of Ionel Garcea /Romanya*, 2015, §§ 39-46, 79 ve 81 (Mahkeme 2. Madde kapsamındaki şikayetlerin kabul edilebilir olduğu sonucuna vardı. 3, 6 ve 13. Maddeler kapsamındaki şikayetlerin kabul edilebilirliğini ve esasını düşünmenin gerekli olmadığına karar verdi).
- *Kondrulin /Rusya*, 2016, §§ 28-34 (Mahkeme 3 ve 34. Maddeler kapsamındaki şikayetlerin kabul edilebilir olduğuna karar verdi),
- *Association Innocence en Danger and Association Enfance et Partage /Fransa*, 2020, §§ 119-132 (Mahkeme 3. Madde ve 3. Madde ile bağlantılı olarak 13. Madde kapsamındaki şikayetlerin kabul edilebilir olduklarına karar verdi).

2. Vekaletname olmadan ölmüş bir kurbanı temsil etmesine izin verilmeyen dernek

- [Bulgarian Helsinki Committee /Bulgaristan](#) (k.k.), 2016, §§ 50-61 (dernek 2, 3, 8, 13 ve 14. maddeler kapsamında şikayetçi oldu).

Konuyla ilgili (ama farklı) başlıklar

- Doğrudan mağdur öldüğünde akrabaların (dolaylı mağdurlar) bir davayı Mahkeme'ye taşıma hakkı (ana tema))

Diğer referanslar

Diğer ana temalar:

- Çocukların AİHM nezdinde temsil edilmeleri (8.Madde)

Araştırma raporları:

- [Mahkeme içtihadında STK'lar](#) (sadece Fransızca) (2016)

Diğer uluslararası insan hakları mekanizmaları:

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu

- [Rules of procedure of the Human Rights Committee](#) (İnsan Hakları Komisyonu'nun Usul Kuralları. Kural 99 (b))

Amerikan sistemi

- [American Convention on Human Rights](#) (Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi (44. Madde))
- [Rules of Procedure of the Inter-American Commission on Human Rights](#) (Amerikalılararası İnsan Hakları Komisyonu Tüzük Kuralları (23. Madde))

Afrika sistemi

- [Guidelines for the Submission of Communications](#) to the African Commission on Human and People's Rights (Afrika İnsan ve Halkların Hakları Komisyonu'na İleti Başvuru Rehberi (5. Sayfa))

ÖNEMLİ İÇTİHAT REFERANSLARI

Önde gelen dava:

- *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu /Romanya* [BD], no. 47848/08, §§ 104-114, AİHM 2014.

Diğer ilgili davalar:

Daha önceki içtihat:

- *Nencheva and Others /Bulgaristan*, no. 48609/06, §§ 88-94, 18 Haziran 2013.

Sonraki içtihat:

- *Association for the Defence of Human Rights in Romania – Helsinki Committee on behalf of Ionel Garcea /Romanya*, no. 2959/11, §§ 39-46, 24 Mart 2015;
- *Lambert ve Diğerleri /Fransa* [BD], no. 46043/14, § 97, AİHM 2015 (özetler);
- *Bulgarian Helsinki Committee /Bulgaristan* (k.k.), no. 35653/12 ve 66172/12, §§ 50-61, 28 Haziran 2016;
- *Kondrulin /Rusya*, no. 12987/15, §§ 28-34, 20 Eylül 2016;
- *L.R. /Kuzey Makedonya*, no. 8067/15, 23 Ocak 2020;
- *Association Innocence en Danger ve Association Enfance et Partage /Fransa*, no. 15343/15 16806/15, 4 Haziran 2020.